

Світлана Горова,

канд. наук із соц. комунікацій, ст. наук. співроб.,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Валерій Горвий,

д-р іст. наук, проф., заст. гендиректора,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНІ КОМУНІКАЦІЇ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО СУСПІЛЬСТВА: ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ

У статті розглядаються проблеми розвитку соціальних інформаційних комунікацій у процесі розвитку сучасного національного інформаційного комплексу, аргументується зростаюча роль держави у формуванні сучасної комунікаційної системи, особлива увага звертається на створення умов для ефективного функціонування стратегічних комунікацій.

Ключові слова: національний інформаційний комплекс, стратегічні інформаційні комунікації, ефективність інформаційних обмінів, національні інформаційні ресурси, інформаційна безпека.

Розвиток технологій інформаційних обмінів у процесі соціальної трансформації, децентралізації і наближення інфосфери безпосередньо до практичної діяльності суспільства обумовлює потребу оптимізації системи соціальних інформаційних комунікацій. У зв'язку з цим у статті розглядаються питання взаємодії стратегічних, регіональних і всіх інших створюваних в інформаційному просторі комунікацій в інтересах суспільного прогресу, в інтересах протистояння негативним зарубіжним впливам на інфосферу України. Різні аспекти проблематики, пов'язаної з вивченням реальних закономірностей організації інформаційної діяльності в умовах розвитку інформаційного суспільства, розглядалися як зарубіжними, так і вітчизняними дослідниками. Вони знаходять своє відображення в науковій літературі останнього періоду, зокрема в працях Д. Белла, М. Кастельса, І. Валлерстайна, О. Білоруса, О. Зернецької, творчого колективу під керівництвом академіка О. Онищенко та ін.

Поряд із цим в умовах активізації глобалізаційних процесів, поширення новітніх інформаційних технологій особливого значення набуває процес

розвитку і вдосконалення ефективності функціонування стратегічних комунікацій держави і нації – скелетної системи національної інфосфери. До наповнення системи стратегічних інформаційних обмінів якісною інформацією при координації держави рекомендується залучати творчий потенціал кращих представників українського суспільства, що вже сьогодні проявляється в громадських об'єднаннях, які протистоять інформаційній агресії проти інформаційного простору України.

Протягом тривалого часу в історії людства спосіб вертикальних інформаційних обмінів, підтримуваних державою, був беззаперечно основним у сфері соціального розвитку. Він залишається важливим, системопідтримуючим на рівні нації і держави і в умовах розвитку інформаційного суспільства. Протилежний йому – спосіб горизонтальних інформаційних обмінів, децентралізованих, таких, що відбуваються в соціально однорідному середовищі, – використовувався переважно в міжособистісному спілкуванні, у сфері епістолярних обмінів, на зародковому етапі народження нових суспільно значущих ідей, починань і т. ін. Кардинально у цій сфері ситуація почала змінюватись із впровадженням інформатизації, з активним включенням в інформаційні обміни соціальних структур горизонтального виміру: спілкуванням між окремими людьми, організаціями, бізнес-структурами, громадами, регіонами.

Сучасна людина, соціальна структура в процесі інтеграції в структуру суспільства, суспільства інформаційного, формує для себе усе розмаїтішу систему комунікацій. «Десятки, сотні, тисячі тонких ниток відносин складаються в інформаційні процеси, в інформаційні потоки, інформаційні ресурси і технології, – характеризує цей процес І. Юзвішин, – що, у свою чергу, визначають соціальні технології, суспільно-економічний устрій і його способи виробництва матеріальних цінностей» [1, с. 333].

Нинішній етап інформатизації українського суспільства, як на загальнодержавному рівні, так і на рівні регіональних складових, забезпечує підвищення ефективності суспільної діяльності на основі розвитку культурно-інформаційних процесів, зростаючої ефективності використання інформаційних ресурсів. Проте слід зазначити, що сьогодні розвиток регіональних складових відбувається нерівномірно і це є однією з важливих проблем еволюції національного інформаційного комплексу, інформаційної основи національного розвитку нашого суспільства в майбутньому.

Практика розвитку інформаційних процесів сьогодення свідчить, що в умовах посилення глобалізаційних процесів ефективність еволюції національного інформаційного комплексу залежить від вираженої, адекватної інформаційної політики держави, створення нею сприятливих

умов для інформатизації, розвитку суверенних інформаційних ресурсів та гармонійного поєднання використання вертикальних і горизонтальних інформаційних обмінів у структурі суспільства.

На сьогодні, незважаючи на відчутні результати в основних центрах впровадження інтернет-технологій у столиці, у Закарпатській, Львівській, Тернопільській та деяких інших областях, Україна за основними показниками інформатизації перебуває в середині світового списку держав за освоєнням електронних інформаційних технологій [2]. Такий результат не може бути заспокійливим, оскільки перед Україною на нинішньому етапі її існування стоять дуже складні завдання, пов'язані з необхідністю виходу з кризи та подолання відставання від передових держав світу практично в усіх сферах суспільної діяльності.

Нерівномірність освоєння нових технологій регіонами є одним з негативних чинників такого результату. Ця нерівномірність свідчить не лише про недостатньо ефективне використання базових інформаційних ресурсів у регіонах в інтересах загальнонаціонального розвитку, а й про недостатнє використання в інтересах розвитку регіонів загальнонаціонального інформаційного потенціалу й акумульованої у фондах національних інформаційних центрів, у тому числі й бібліотек, актуальної для розвитку зарубіжної інформації.

Ефективність використання всіх регіональних і загальнонаціональних інформаційних ресурсів, складових національного інформаційного комплексу, зростає з розвитком спільної в національному вимірі системи інформаційних комунікацій, із впровадженням у систему інформаційних обмінів електронних інформаційних технологій, формуванням відповідних запитам сучасного інформаційного суспільства координаційних механізмів функціонування інфосфери.

В умовах глобальної інформатизації успішне вирішення такого завдання можливе лише в разі розвитку національного інформаційного комплексу як єдиного координаційного механізму в масштабах нації, держави. Скоординована за його допомогою робота має забезпечити виготовлення суспільно потрібної інформації, організацію ефективного управління вітчизняними інформаційними ресурсами, підготовку їх до дієвого використання в національному інформаційному просторі і налагодження конструктивної, такої, що відповідає національним інтересам, співпраці у сфері міжнародних інформаційних обмінів. У зв'язку з цим з активізацією інформаційних процесів у суспільстві актуалізується потреба вдосконалення реалізації певних функцій держави в інформаційній сфері, пов'язаних з організацією функціонування сучасного

національного інформаційного комплексу. Контрольовані, підтримувані та вдосконалювані державою вертикальні інформаційні обміни в цілому є системопідтримуючим, спрямованим на суспільний розвиток інформаційним механізмом, що створює загальну конфігурацію національного інформаційного комплексу. Держава на сучасному етапі розвитку суспільства є основним інструментом консолідації в суспільстві, «організуючим началом і координатором буття» [3, с. 17] інформаційної системи, що охоплює національний інформаційний простір, сприяє його розвитку, забезпечуючи в процесі своєї трансформації прогрес у сфері демократичних перетворень.

По-перше, держава має забезпечувати якісний доступ усіх категорій громадян до продукованої нею інформації – як до офіційних матеріалів, так і до роз'яснення змісту своєї власної діяльності. Для цього здійснюються відповідні правові, матеріально-технічні та інші заходи, розвиваються магістральні інформаційні комунікації, налагоджується власне виробництво і поширення інформації. При цьому всі інформаційні обміни, що здійснюються за допомогою контрольованих державою інформаційних комунікацій, є вертикальними інформаційними комунікаціями [4, с. 16–17].

По-друге, держава створює умови (правові, економічні тощо) для реалізації проектів суспільного розвитку, об'єднання потенціалу інформаційних та інформаційно-аналітичних центрів, громадських організацій, наукових установ, що продукують нову, потрібну для розвитку інформацію в контексті вирішення завдань інформаційного суспільства. Вона також має опікуватися організацією діяльності центрів комплектування та організації високопродуктивного використання наявних інформаційних ресурсів, особливу увагу звертаючи на збереження і збагачення суверенної інформації, сприяти технологічному й методологічному оновленню діяльності бібліотечних і архівних установ.

У справі комплектування центрів зберігання суспільно корисних інформаційних ресурсів зростаючого значення набуває забезпечення новими, конче потрібними для національного розвитку зарубіжними інформаційними ресурсами. Використання передового науково-технологічного зарубіжного досвіду в комплексі з національними здобутками і прагненнями на шляху суспільного прогресу стає важливим фактором сучасного інноваційного розвитку, важливим пріоритетом нашої держави.

По-третє, вертикальні інформаційні обміни в суспільстві, ініційовані державою, обумовлюють потребу створення і вдосконалення надійних соціальних комунікацій, доступних для всіх членів суспільства, що в державотворчій практиці відіграють роль комунікацій стратегічних.

Система цих комунікацій, підтримувана національними організаційно-правовими і техніко-технологічними засобами, становить інфраструктуру інформаційних обмінів у рамках національного інформаційного простору.

Під час еволюції інформаційного суспільства, таким чином, в умовах зростаючої самостійності регіонів і соціальних структур у них основні суспільні потреби, пов'язані з розвитком, зосереджуються на залученні й використанні інноваційної, потрібної для цього інформації. При цьому стає все більш актуальною потреба на регіональному рівні як у якісній, корисній інформації, так і в широкій різноманітності соціальних інформаційних комунікацій, у тому числі й загальносуспільного значення.

Зауважимо, що регіони при цьому мають змогу зберегти ті унікальні і самобутні місцеві якості, що можуть бути корисними на рівні регіонального розвитку і стати внеском у загальнонаціональну інформаційну культуру. В умовах розвитку нинішнього суспільства продуктивними є такі риси українця як терплячість і витривалість, працелюбність, прагнення до спокійної, незалежної, сповненої життєвої філософії праці [5, с. 65]; природна схильність трудівника до певного виду діяльності, генетично найбільш оптимальної для індивіда [6]; толерантність до інших народів та культур [7, с. 68]; близькість до ідейної основи життя Заходу і водночас сприйняття цих ідей і фактів через призму свого усталеного світобачення [5, с. 67]; демократичність як специфічна характерна ознака українців [8, с. 148] тощо. Збереження цих рис, їх розвиток і доповнення регіональними особливостями є однією із основних умов національного розвитку.

Відкритість влади для громадян, прозорість її рішень і дій сприяє зміцненню її легітимності і забезпечує їй можливість адекватно реагувати на актуальні проблеми внутрішньодержавного розвитку і міжнародних відносин. Водночас налагодження зворотного зв'язку – від інститутів громадянського суспільства до органів державної влади – дає останнім змогу сформувати уявлення стосовно співвідношення вимог і підтримки громадян та ефективності політики влади, що в результаті виявляється ключовим фактором для стабільності або нестабільності всієї системи [9, с. 112–113].

Для підвищення ефективності управлінської діяльності ця система має якомога повніше використовуватись у режимі зворотного зв'язку від користувача до органів державної влади. Через неї має здійснюватись інформування органів державної влади про наслідки управлінських дій, ефективність реалізації тих чи інших проектів, відбуватись донесення пропозицій, корисних ідей, широкого творчого внеску членів суспільства

в його розвиток. Функціонування цього механізму сприятиме консолідації суспільства, вихованню в його членів почуття причетності до загально-суспільної діяльності, патріотизму.

По-четверте, поряд із зростанням потреби залучення інноваційної інформації зарубіжного виробництва для вирішення проблем суспільного розвитку в інформаційному суспільстві держава має сприяти просуванню вітчизняних інформаційних продуктів на міжнародні інформаційні ринки, продуктів, виготовлених і в державних наукових, науково-інформаційних структурах, і в приватних структурах, продукованих громадськими організаціями. При цьому інформаційна продукція має бути прирівняна до всіх інших видів продукції і на неї мають поширюватися всі правила, що стосуються експортних операцій. Міжнародне правове законодавство в інформаційній сфері має своєчасно імплементуватися в правову базу України. Держава має сприяти участі вітчизняних правників у підготовці нових правових актів, що стосуються інформаційної сфери, і обстоювати в новому законодавстві національні інтереси.

По-п'яте, важливою функцією держави є організація безпеки національного інформаційного простору. Розвиток глобальних процесів на основі всеосяжної інформатизації паралельно з конструктивними інформаційними обмінами створює широку різноманітність інформаційних загроз [10, с. 143–153] – від витіснення на внутрішньому інформаційному ринку вітчизняних продуктів більш конкурентоздатними, в силу створення на передовій матеріально-технічній і технологічній базі, зарубіжними інформаційними продуктами аж до ведення цілеспрямованих, із усе відчутнішою силою ураження в боротьбі за уми громадян, інформаційних воєн [11, с. 12–14].

За активного зовнішнього інформаційного тиску в процесі нинішньої інформаційної агресії РФ на інформаційний простір України реальною стає загроза втрати національної самоідентифікації. Тому потрібна посилена увага до збереження і розвитку національних інформаційних ресурсів на загальнонаціональному та на регіональному рівнях, а в цьому процесі – до збереження й ефективного використання суверенних інформаційних ресурсів.

Серед останніх напрацювань у цьому плані своєю вичерпністю (що водночас розкриває перспективи для подальших досліджень) привертає до себе увагу визначення, запропоноване В. Олійником, О. Сосніним, Л. Шиманським. У ньому інформаційний суверенітет Української держави розглядається як «виключне право України відповідно до Конституції і законодавства України та норм міжнародного права самостійно

і незалежно, з додержанням балансу інтересів особи, суспільства і держави визначати й здійснювати внутрішні і геополітичні національні інтереси в інформаційній сфері, державну внутрішню і зовнішню інформаційну політику, розпоряджатися власними інформаційними ресурсами, формувати інфраструктуру національного інформаційного простору, створювати умови для його інтегрування у світовий інформаційний простір та гарантувати інформаційну безпеку держави» [12]. Таким чином, суверенні інформаційні ресурси можемо розглядати як такі, без яких неможливе існування нації чи держави. У складі суверенних інформаційних ресурсів важливими компонентами стають напрацювання регіонів, їхній внесок у загальнонаціональну базу розвитку. В умовах посилення впливу глобального інформаційного простору на всі регіони світу саме суверенні ресурси, як унікальні і неповторні за технологією свого відтворення, і є найбільш уразливими, оскільки не можуть бути заміщені адекватними відповідниками у разі витісненні з обігу. Суверенні права людей на національну самобутність потребують протистояння такій загрози.

При цьому сучасні особливості глобальних інформаційних процесів, їх прояв на загальнонаціональному рівні розвитку, у тому числі і в інформаційній сфері, жодною мірою не обумовлюють обов'язкового ущемлення суверенних прав народів, держав, усіх соціальних складових суспільства на самобутній розвиток. Точніше буде підкреслити, що насамперед у сфері інформаційній, яка є основою для всіх інших форм суспільної діяльності. Однак обов'язковим для розвитку націй, а в рамках націй – ефективної регіональної еволюції, є вироблення й реалізація сучасної інформаційної політики в умовах специфіки інформаційного суспільства.

Глобальне входження цивілізації в постіндустріальний етап її розвитку у соціальному вимірі проявляється у вдосконаленні структури націй і держав. У цьому процесі все більшу роль відіграватимуть інформаційні параметри розвитку. У зв'язку з цим зростаючої ваги набуває випереджальна динаміка вдосконалення системи соціальних комунікацій, основного інструменту долучення громадян до сучасних інформаційних процесів. Провідну роль в окресленні нової соціальної структури цивілізації виконуватимуть стратегічні комунікації [13], що створюють скелетну систему нових та оновлених інформаційних і, відповідно, соціальних систем сучасного суспільства.

Ефективність функціонування стратегічних комунікацій в умовах посилення глобальних інформаційних впливів визначає загальну стабільність соціальних структур на загальнодержавному і національному рівні, стійкість до негативних для розвитку цих структур зовнішніх інформа-

ційних впливів, сприяє успішній реалізації державної програми інформатизації, залученню суспільно активної частини громадян до широкій участі в загальносуспільних інформаційних процесах постіндустріального суспільства.

З урахуванням таких обставин набуває додаткового значення вся система критеріїв ефективності стратегічних комунікацій України. Насамперед маємо говорити про програмно-технічне забезпечення цієї системи. Рівень технічного контролю над системою, ступінь технологічної відповідності міжнародним параметрам інформаційних обмінів в усьому більшому мірі в наш час визначає межі національного інформаційного простору.

Якість функціонування стратегічних інформаційних комунікацій прямо пов'язана із їхнім впливом на мережу всіх інших комунікацій уже наявних в національному інформаційному просторі і тих, що стрімко створюються завдяки розвитку електронних інформаційних технологій. При цьому маються на увазі не лише спеціальні урядові та кризові комунікації, передбачені Доктриною інформаційної безпеки України [13], а також і вся система традиційно існуючих у суспільстві комунікацій та тих, що створюються разом із вдосконаленням соціальної структури суспільства у зв'язку із розвитком електронних інформаційних технологій [14]. Процес підключення всієї цієї системи інформаційних комунікацій до стратегічних має забезпечувати донесення найважливішої суспільно значущої інформації всім адресатам комунікацій у мирний час. У період, коли Україна стає об'єктом зовнішньої інформаційної агресії, стратегічні комунікації мають забезпечувати також необхідний ресурс потужності для задоволення потреб в інформації оборонного та контрпропагандистського характеру для організації ефективної відсічі інформаційному агресору.

Якість функціонування стратегічних комунікацій у значній мірі залежить від донесення користувачам змісту скоординованої державної політики, загальнонаціональних духовноціннісних орієнтирів, необхідного масиву інформації для ефективного суспільного розвитку. Зростаючого значення стратегічні комунікації набувають у зв'язку з проведенням в Україні реформ, пов'язаних із делегуванням частини економічних повноважень у регіони [15]. Цей процес не завжди лягає на підготовлений ґрунт політико-економічної ситуації в регіонах, не завжди спирається на належну кваліфікацію спеціалістів для ефективного господарювання і нерідко проявляється в діях, що обумовлюють неефективне використання ресурсів, у тому числі інформаційних, не мобілізують місцеві інформаційні структури на ефективну співпрацю з загальнодержавним

ресурсом інформації та створюють атмосферу для формування запозиченого з центру місцевого варіанта олігархату.

Активізація інформаційного впливу стратегічних комунікацій на цей процес має сприяти нейтралізації негативних відхилень у децентралізації. Звичайно, мова при цьому має йти про забезпечення якісного контенту для їх наповнення, підготовленого офіційними інформаційними структурами. Однак при вирішенні масштабних завдань загальносуспільної ваги, особливо в умовах інформаційної війни, навіть підготовка якісної інформації з цієї системи джерел не може ефективно забезпечити виконання функції інформаційної підтримки державницької діяльності без сприяння з боку громадських структур.

В умовах розвитку інформатизації, загального доступу до наявних інформаційних ресурсів і можливостей нового інфотворення об'єктивно виникає потреба вдосконалювати інтерактивні технології, ретельно вивчати зворотний зв'язок із групами користувачів з актуальної тематики суспільного інформування і поступово виробляти дієві технології залучення до суспільно значущого інфотворення творчого потенціалу громадян України.

Формування вітчизняних засобів протистояння в інформаційній війні передбачає і масштабні зміни інституційного ландшафту та правил гри в інформаційній сфері, що позначилось на створенні органами державної влади структур, покликаних відстоювати проукраїнські позиції шляхом надання об'єктивної інформації про події в Україні, протидії негативним інформаційним впливам на українських громадян і дискредитації міжнародного іміджу держави. До таких, зокрема, можна віднести: Об'єднаний інформаційно-аналітичний центр «Єдина країна», Інформаційно-аналітичний центр Ради національної безпеки і оборони України, Український кризовий медіа-центр тощо.

До ТОП-10 найефективніших у інформаційній війні з РФ організацій, за версією Агентства стратегічних досліджень, увійшли громадські організації: центр «Миротворець», «СтопФейк», «Інформнапалм», «Інформаційний спротив», НАЦ «Українські студії стратегічних досліджень», ГО «Вільні люди», Міжнародний інформаційний консорціум «Бастіон», Український інститут майбутнього та Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння. У кожній організації різні методи протидії: створення інформаційних ресурсів, виготовлення аналітичних матеріалів, масові заходи, проведення інформаційних кампаній, тренінгів і т. ін. [16].

У цілому, напрацювання і державних, і громадських інформаційних структур постійно створюють значний інформаційний масив, що

відображає найважливіші, актуальні проблеми сучасності. В узагальненому вигляді ця інформація може значною мірою підвищити змістовний рівень наповнення стратегічних інформаційних комунікацій і суттєво вплинути на рівень суспільної свідомості. У зв'язку з цим актуальною видається активізація державної організаційної діяльності в напрямі здійснення акумуляції, систематизації цього ресурсу в провідних інформаційних центрах країни, зокрема бібліотечних. Паралельно потрібні в загальнодержавному масштабі організація централізованої обробки, наукового опрацювання цього ресурсу академічними науковими установами та відповідними аналітичними структурами держави і розвиток методик донесення зазначеного контенту сучасному користувачеві.

Список використаних джерел

1. *Юзвішин І. І.* Основы информациологии / И. И. Юзвишин. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Информациология ; Высш. шк., 2000. – С. 333.
2. Звіт про роботу Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації за 2017 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/7598/Zvit_2017_new.pdf. – Назва з екрана.
3. *Маца К. А.* Земная планетарная система (Опыт исследования системной организации Земли) : монография / К. А. Маца. – Киев : Обрії, 2012. – С. 17.
4. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2013. – С. 16–17.
5. *Зибцев В. М.* Господарський менталітет України: теорія, історія та сучасний стан / В. М. Зибцев, В. Ю. Попов. – Київ : Норд-пресс, 2005. – С. 65.
6. *Сковорода Г.* Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати, притчі, прозові переклади. Листи / Г. Сковорода. – Київ : Наук. думка, 1983. – 412 с.
7. *Костомаров Н.* Две русские народности / Н. Костомаров. – Киев-Харьков : Вища шк., 1991. – С. 68.
8. *Антонович В. Б.* Погляди українофілів / В. Б. Антонович // Антонович В. Б. Моя сповідь: Вибрані історичні та публіцистичні твори. – Київ, 1995. – С. 148.
9. Інформаційна складова соціокультурної трансформації українського

суспільства / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2012. – С. 112–113.

10. Національний інформаційний суверенітет у контексті розвитку новітніх інформаційних технологій / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2011. – С. 143–153.

11. Національний інформаційний комплекс і його роль у глобальному інформаційному просторі / [О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ : НБУВ, 2014. – С. 12–14.

12. *Олійник О. В.* Політико-правові аспекти формування інформаційного суспільства суверенної і незалежної держави / О. В. Олійник, О. В. Соснін, Л. Є. Шиманський // *Держава і право.* – 2001. – Вип. 13. – С. 534–541.

13. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України № 47/2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>. – Назва з екрана.

14. *Горовий В.* Соціальні інформаційні комунікації, їх наповнення і ресурс / В. Горовий ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2010.

15. Європейська хартія місцевого самоврядування (м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року) : Офіційний переклад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036. – Назва з екрана.

16. Названо найефективніші українські об'єднання в інформвійні з РФ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sd.net.ua/2018/05/16/nazvano-nauefektivnsh-ukrayinsk-obyednannya-v-nformvyn-z-rf.html>. – Назва з екрана.

References

1. Yuzvishin, I. I. (2000). *Osnovy informatsiologii* [Basis of informationology]. Moscow: Informatsiologiya ; Vysshaya shkola [in Russian].

2. *Zvit pro robotu Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniue derzhavne rehulivannia u sferi zviazku ta informatyzatsii za 2017 rik* [Report on the work of the National Commission, which carries out state regulation in the field

of communication and information for 2017]. (2018). Retrieved from https://nkrzi.gov.ua/images/upload/142/7598/Zvit_2017_new.pdf [in Ukrainian].

3. Matsa, K. A. (2012). *Zemnaia planetarnaia sistema (Opyt issledovaniia sistemnoi organizatsii Zemli)* [The Earthly Planetary System (Experience in the Study of the System Organization of the Earth)]. Kiev: Obrii [in Russian].

4. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M. and Popyk, V. I. et al. (2013). *Sotsialni merezhi yak chynnyk rozvytku hromadianskoho suspilstva* [Social networks as a factor in the development of civil society]. Kyiv: NBUV [in Ukrainian].

5. Zytsev, V. M., Popov, V. Yu. (2005). *Hospodarskyi mentalitet Ukrainy: teoriia, istoriia ta suchasnyi stan* [The economic mentality of Ukraine: theory, history and current state]. Kyiv: Nord-press [in Ukrainian].

6. Skovoroda H. (1983). *Virshi. Pisni. Baiky. Dialohy. Traktaty, prytychi, prozovi pereklady. Lysty* [Poems. Songs Fables Dialogs Treatises, parables, prose translations. Letters]. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

7. Kostomarov, N. (1991). *Dve russkiie narodnosti* [Two Russian Folk]. Kiev-Kharkov: Vyshcha shkola [in Russian].

8. Antonovych, V. B. (1995). *Pohlyady ukrainofiliv* [Views of Ukrainophiles]. *My confession: Selected historical and journalistic works*. Kyiv [in Ukrainian].

9. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M. and Popyk, V. I. et al. (2012). *Informatsiina skladova sotsiokulturnoi transformatsii ukrainskoho suspilstva* [Information component of sociocultural transformation of Ukrainian society]. Kyiv [in Ukrainian].

10. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M. and Popyk, V. I. et al. (2011). *Natsionalnyi informatsiinyi suverenitet u konteksti rozvytku novitnikh informatsiinykh tekhnolohii* [National information sovereignty in the context of the development of the latest information technologies]. Kyiv [in Ukrainian].

11. Onyshchenko, O. S., Horovyi, V. M. and Popyk, V. I. et al. (2014). *Natsionalnyi informatsiinyi kompleks i yoho rol u hlobalnomu informatsiynomu prostori* [National Information Complex and its role in the global information space]. Kyiv [in Ukrainian].

12. Oliinyk, O. V., Sosnin, O. V., Shymanskyi, L. Ye. (2001). *Polityko-pravovi aspekty formuvannia informatsiinoho suspilstva suverennoi i nezalezhnoi derzhavy* [Political and legal aspects of formation of the information society of a sovereign and independent state]. *Derzhava i pravo – State and Law*, issue 13, pp. 534–541 [in Ukrainian].

13. *Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 29 hrudnia 2016 roku «Pro Doktrynu informatsiinoi bezpeky Ukrainy»* : Ukaz Prezydenta Ukrainy No. 47/2017 [On the decision of the Council of National

Security and Defense of Ukraine dated December 29, 2016 «On the Doctrine of Information Security of Ukraine»: Decree of the President of Ukraine No.47/2017]. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/documents/472017-21374> [in Ukrainian].

14. Horovyi, V. (2010). Sotsialni informatsiini komunikatsii, yikh napovnenia i resurs [Social information communications, their filling and resource]. Kyiv [in Ukrainian].

15. Yevropeiska khartiia mistsevoho samovriaduvannia [European Charter. Of local self-government]. (1985). Retrieved from http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036 [in Ukrainian].

16. Nazvano naiiefektyvnishi ukrainski obiednannia v informviini z RF [Named the most effective Ukrainian associations in the information win with the Russian Federation]. Retrieved from <http://sd.net.ua/2018/05/16/nazvano-nayefektivnsh-ukrayinsk-obyednannya-v-nformvyn-z-rf.html> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 27.05.2019.

Svitlana Horova

Cand. Sci. (Social Communications), Senior Research Associate,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine

Valery Horovyi,

Dr. Sci. (Historical), Professor, Deputy Director,
V. I. Vernadsky National Library of Ukraine
Kyiv, Ukraine

Information Communications of Postindustrial Society: Characteristic Features of Development

The article deals with the problems of the development of social information communications in the process of transformation of the modern national information system. At the same time, attention is focused on information communications related to the dissemination of electronic information resources. In the context of the development of globalization processes in the system of these communications, strategic communications, forming a basis of mechanisms of information exchanges in the national dimension, contribute to the strengthening of self-identification of Ukrainian society, the establishment of its spiritual values and the main trends of development. In this case, the growing role of the state in the formation of the modern communication system, providing conditions for the effective functioning of strategic communications as the main highways of intra-and foreign information exchanges, is argued.

Keywords: national information system, strategic information communications, efficiency of information exchanges, national information resources, information security.